

sunt sup omnia opa tua. qui cui volueris immo oim miseris z qui gratia z miam in quacūq; hora peccator ingemuro mi hi dare possis z velis / subijciēs corpus et animā / vitā z opa . res statū z rpa mea nec nō omnes z singulos mie tue adherentes seu adherere volentes ptectōi z grē abundantissime bonitatis z mie tue dñe deus pater vnigenite Iesu xpe z spūs orphano rū paraclete idiuuuaq; trinitas bñdicta.

Protestor etiā q; pntem oratiōis mee deuotiōem aspectib; tuis sepi⁹ publicare ac mores vitā auxilio tuo. quāto celeri⁹ potero corrigere z emendare volo. **R**ogo etiā te fili dei crucifixe / vt lateris tui vulneris signo. quo illā in cruce pendens oratōem pater ignosce illis qz nesciūt qd faciūt consignasti / z in qua p tua reuerentia es exaudir⁹. hanc etiā oraciūculā meam diuine puocatōis misericordie clemēter cōsignes z eā misericordie multe faces redigneris efficacē. **R**equirēs te sacer scriba Johānes quatin⁹ pntem meā oratiōē tibi commissē virgini matri cū exoratiōe p me publices. **E**t tu regina misericordie eā cū oratiōe p me pectoris z vberū tuorū. quē genuisti dei filio notifies. **T**u quoq; fili clemētissime eā patri cū oblatōne pro me passiois sanguinis vulnerū tuorū z mortis offeras / acceptabiles q; facias alme trinitati / vt p eam z alia pietatis opa gratiā z misericordiā / peccatorū remissionē z veniā / requiē z vitam merear sempiternam. Amen.

Sequitur. datio

Apostolorū:
Quia iusticia meam tanq; fragili⁹ tati z demeritis tuis intolerabilē declinas. ad tribunal misericordie mee tā q; ad supiorē iusticie / sub spe venie humili ter appellasti. **I**dcirco qz i misericordia te redemi in misericordia te saluū feci / misericordiā docui / misericordiā z nō mortem volui. misericors sum / miserator lōga nimis z multū misericors / immo sum pater misericordiarū. **E**t quia regina glorie mater misericordie / mater mea astat ad patris meis / pro te bona loquēs / z misericordiā postulās / cui nō est mihi fas aliqd denegare ob reuerentiā z pietatē multitudine misericordie mee. z intercessiōz matris mee. oim q; electorū / gratie z misericor

die in gloria picipum. **A**ppellationi tue misericorditer defero / z te ad tribunal misericordie mee. clemēter admitto. tibi q; vt misericordiā conseqrīs. oim diez vite tue terminū pemptorū ad psecutōez miez ip sius asscutōez assigno. **A**clarā cōtra te sententiā iusticie mee. ppicius relaxo. **I**ta vt si vsq; in finē misericors fueris / misericordiam tū meā quādo aliquādo pecces. a te non dispgam vt damnē. neq; nocebo in veritate mea / vt abijciam te in fines sed pro peccato vapulabis. sed tamen non peribis.

Tractatus eiusde⁹ . 3.

de oratōe z suo valore. **P**rima pars:

Oportet semp orare z non deficere. **S**cripsit Tullius accuratissime cōmentariū fratri suo de petitiōe romani cōsularis / suadēs vt in omi loco sedens z ambulās / recogiter secuz assidue. **Q**uis es tu q; petis / quid petis / z a quib; petis. **S**ubijt animū / scribere tibi germane carissime de petitiōe / nō terrestris cōsularis / sed celestis incolat. **A**d hoc enī professionē tuā. vocatōez tuā. sacerdotiū tuū. dedicata esse memineris. **P**roponas igit in omni meditatiōe tuā. in omi opatōne tua. loco z tpe. quis z qualēs q; oras. quē vel quos oras. quid vel pro quibus oras. **L**eterū quodlib; istorū constringito sub p̄sideratiōe quadruplici / ne p̄fusioez infinita quedāz mētis euagatio parturiat.

Quis es qui oras. **S**i ad ppria mērita respecteris / incert⁹ es an amore l odio dign⁹ sis. **I**ncert⁹ idcirco an tremenda cadat sup te illa sentētia. **L**um is q; displicet in q; beatus Greg. ad intercedēdū mittit / irati anim⁹ ad deteriora prouocat. **P**orro certus dicere poteris cum **I**saya. **O**mnes iusticie nostre q; si pann⁹ mēstruas te. **C**ertus p̄terea dicere potes cū **D**aniele. **N**on in iustificatiōib; nostris p̄sternim⁹ p̄ces nostras an te. **A**hilomin⁹ tibi cōsci⁹ esse potes si fidē. si spem. si dilectōez. si dona tibi cerera quedā cōtulit de⁹. que scire que recognoscere potes esse grat⁹ datā. q; vis si gratū te faciāt. z nō potius p̄fundāt ingratiudinē tuā. prozsus ignoras. **O**ra tamen in meditatiōe tua / cū humilitate / z virtute donoz celestū gratis datorum. qm̄ pprius motus illozū est impetrare magna. sicut fidei etiā ifoz mis. facere miracla.

absq; periculo coli et suscipi deuoto men-
tis amplexu. **C**omplectis hec meditatio
pueros innocentes nostri generis quos id
constat saluatos quonia in gratia baptis-
mali mortui sunt. **C**omplectis et parentes
nostros et affines alios in qbus gloria qua
eos habere pie credim? naturalē et ingeni-
tum amorē nō tollis sed pficit et auget.

Recogites ad extremū in ipsa medi-
tatione tua quid vel pro quibus oras?
Quem modū sub cōpendio reducim? ad
quaternariū. **Q**uidā sunt in gratia. si-
cut defuncti in purgatorio. vlt plurimi vi-
uētes in seculo pro quibus est deo placens
oratio. quē admodū fit duz pro amico ad
amicū deserit intercessio. **I**nueniuntur
alij quorū laudabilis cōuersatio plurimū
edificat ecclesiā q si caderēt fierent in hor-
rendū scandalū omnium bene uiuentium fa-
bulam et derisum. **A**ut tales sunt quoz
cōuersio valde pficeret reipublice seu xpi-
anitati saltez vt in hoc nō relinqueret do-
min? virgā peccatorū sup sorte iustorum
vel populorū afflictorū. **A**lij sunt p quibus
est orandū quatin? vbi sup abū dāuit deli-
ctū sup abūdet et gratia q sunt supra mo-
dū peccatores psecutores et hostes acerrimi.
Tu deniq; sup omnes et p:e omnibus mise-
rere anime tue placēs deo. pete ab eo vt vi-
as tuas dirigat. omniaq; tua consilia in eo
pmanēat. **I**n sup qd ab eo postulat. i. soli-
dum et stabile bonū eterne felicitatis. **R**e-
miniscere cōformiter ad hanc meditatioz
tibi conuictorū. quonia qui suoz et maxi-
me domesticorū curā nō habz in oratione
sua fidem negauit et est infideli deterior.
Sit in omnibus et pro omnibus cardo desi-
deriorū tuorū et orationū. volūtas dei bñ
placens et pfecta. **E**xaudiat pete cardinē
hunc desideriorū tuorū quomodolibz di-
sposuerit deus. p arma iusticie a dextris p-
speritatis et a sinistris aduersitatis. p infa-
miā et bonā famā. et satis est. **H**oc tandē p-
cōperto tene q pmissis consideratiōes et si-
miles proficiūt apud eos qui seipos ad
oratiōem cōtinuō vsu voluerint extendere
siue exercere. **Q**uē admodū **C**icero tullius
protestat? dum eloquētie precepta tradit
dicens q si deest exercitatio/modicū vlt ni-
hil ars proficit. hoc mlto magis obseruā-
dum est in pceptis de orādo deū. alioqui
verba sūt surdo. et lux ofidit ceco. **E**xerci-
tū vero si vigilāter affuerit/faciāt sibi ma-

teriā orōis deuote rem oēm que sub aspe-
ctu vel auditu vel alio sensu se representauit.
Videbit subulcū post porcos recorda-
bitur euāgelice parabole de filio prodigo
et clemētissimo patre. videbit pauperē mē-
dicū et vlcerosum recordabit euāgelice pa-
bole de Lazaro et diuite epulone. **V**ide-
bit diuitē mltā sibi conqrentē in annos
plurimos. **R**ecordabit euāgelice cōmina-
tōnis. **S**ulte hac nocte animā tuam tol-
lent a te et que parasti cui? erūt. **V**idebit
filios hui? seculi qui habēt consolatiōnes
suas/mltis modis. **M**editabit que sit cō-
solatio quā parauit de diligentibus se. **V**i-
debit etiam bruta animalia quāta sollicitu-
dine sicut canes domestici seruiūt homi-
ni. **M**editabitur q; iusto dei iudicio condē-
nant homines inobediētes et ingrati deo
benefactori liberalissimo. **S**ic in omnibus
et p omnia discurrat tua meditatio. et repi-
es amplissimā et semp pntem materiā ora-
tionis. **C**onsiderās igit attende et fac q;
niam ita tibi diligētī deū/ omnia coopant
in bonum. **M**editare igit vt columba
simplex et gemēs. et sit meditatio tua in cō-
spectu dei semp. **E**st autē meditatio fortis
et vehemens attentio et studiū ad aliquod
inuestigandū per intellectū. vel degustan-
dū per affectū. **S**ic meditari iubeat qui
dicebat. **S**ustate quo ad secundū. et videre
quo ad primū. qm suauis ē dñs. **R**ursus
idem ps. ait. **I**n meditatioe mea exardet
scit ignis subintellige illuminans intelli-
gentiā. et inflāmans affectōem. **Q**uod ali-
ter fieri neq; si nō in vnū colligat se mēs
nostra/cōprimens et reprimens varios et
vagos occursus et recursus/inutiliū cogi-
tationū somnio similiū. manu districte re-
dargutiōis. **T**andē ipsa meditatio que
labore habet et fructū/ vertet in cōtempla-
tionē. que facilis erit vt cogitatio. sed nō
vt cogitatio infructuosa. sed fructuosior
etiā meditatioe. **T**unc enī per cōtempla-
tionē/ videbis et afflues. et mirabit et dilata-
bitur cor tuū. **F**lam cōtemplatio est liber
et expeditus mentis intuit? in res prospici-
endas vnde quaq; diffusus. et in diuina
spectacula suspensus. **I**nde fit vt sicut ali-
quis bene et cōtinue meditans scribere cū
laboriosissima tarditate. tandē peruenit/
vt celeriter absq; labore dum incipit bene
scribar. scribens autem celeriter/ neq; bñ
neq; celerit vnq; scribit. **I**ta de meditatioe

quedā cōmutatiua tanq̄ precij ad precij
vt si duo sint in carcere quilibet pro decē
solidis expedit vnus citius dum preben-
tur decem solidi pro se vno / q̄ si pro duo-
bus tantūmodo donaretur.

Aplius satisfactoria recōpensatio
pro delictis quanto penalior & acer-
bior est: tanto ceteris parib; fit acceptior
& eo magis quo fuerit in eadē plus de vo-
luntario ratōnis. Est enī satisfactio. red-
ditio voluntaria alicuius alias debiti. Id
circo ponimus largo nomie / triplices in
homine voluntate. **Unā** sensualitatis. **Al-**
terā rationis inferioris. **Tertiā** rōis supe-
rioris. **Obuiat** autē pena / volūtatē sensua-
litaris. alioquin iam nō eēt penalitas vo-
luntas vero ratōnis / acceptat eā quādoq; **pri-**
uatiue. quod fit duz non remurmurat
aduersus ipam sed tolerat eā sicut in pur-
gatorio. **Quādoq; vero** vult positīue. qd̄
fit dum ratio letanter eam acceptat: ita vt
nolit etiam si possit ea carere. sicut (verbi
causa) viatores sponte penitentes in ieiunio
sacco & cinere. sicut egritudine corpora-
li. sicut iniuriarū voluntaria & discreta per-
fessione. sicut deniq; in tentationū spūa-
lium plusq; dici potest in quietudine. **Ha-**
berit itaq; (sicut p̄clare quidā ait) ipa tribu-
latio vocē orōis. vt lazarus tot linguas ha-
buit / quot vulnera tolerauit. &c.

Dicamus cōsequēter iuxta priorē di-
stinctionē q̄ opa que sunt alijs vtili-
a sicut elemosina / tam spūalis q̄ corpo-
ralis / satisfaciūt varie / iuxta fructū varie-
tatem / qui diuātur in alios / pro diuersi-
tate illos recipientiū. **Que** vero sint et q̄t
opera misericordiē. satis vulgātū est. **Attē-**
ditur hic obligatio. qua cōstringit ille cui
fit elemosina. vicissitudinē scilicet reddere
vt vel orando vel ieiunādo vel aliquod ta-
le faciēdo.

Porro si cōsideret satisfactio que fit
p̄ orationem / secluso respectu ad cari-
tatem / illa frequēter habet sine forti medi-
tatione vel vehemēti / iunctā cum ea penitē-
tiam / idcirco habere vim satisfactōis. tamē
differēter / iuxta sui continuatiōes maiorē
que fit tripliciter. aut actualiter. aut virtu-
aliter. aut solū habituali. **Exemplū** dam⁹
in simili. quia nō omnia possum⁹ sub hac
breuitate / plena ratōne discutere. **Ecce** pe-
grinatur aliq; ad sanctū **Jacobū**. hic am-
bulat nōnunq; & mouet cum actuali reco-

gitatione sua sue pegrinatōis: ambulat ali-
quando. sed de pegrinatōe sua nihil reco-
gitat actu. continuat tamē motū in virtu-
te deliberatōis prime qua constituat pere-
grinari. **Ceterū** definit a motu quādoq;
retinens actualē voluntatē sue pegrinatō-
nis quādoq; sicut in somno nihil actu cō-
siderat. **In** primo casu est pegrinatōis
continuatio / duplici cōtinuitate actuali-
ter / nature scz et moris. **In** secundo est cō-
tinuatio pegrinatōis nature & continui-
tate moris / licet nō actualiter sed virtuali-
ter. quoniā in virtute voluntatis p̄e con-
tinuat motū. sicut in motu lapidis p̄ elā-
psum a manu proijciētis / videre est. **In** vl-
timo casu repitur discōtinuatō naturalis.
eo q̄ motus cessat / remanet tamē cōtinua-
tio moris. quoniā non est appositā volū-
tas opposita que nolit continuare pere-
grinatōnem / sed in habitu semp manet.
Unde cum illa dicatur cōtinua s̄m **Arē.**
quorū vltima sunt vnū / manet assidue cō-
tinuatio moralis. quantūcūq; fiat discō-
tinuatio in ipso actu naturali / dū non in-
terruptur per oppositā intentōnem pri-
mez p̄cipali intentōi / licet ipsa nec actu-
aliter in animo peregrinantis remaneat.
Concludim⁹ ex his verissimū sentētie do-
mini & saluatoris intellectū. **Oportet** sem-
per orare nō deficere. **Nunq; enī** deficit
oratio. que cepta est fieri p̄ actualē atten-
tionē quin cōtinuet inesse moris siue gra-
tiē dum nō interponit sicut nec interpo-
ni debet / discōtinuitas opposite intentō-
nis vel culpe mortalis. **Sic** intelligitur
preterea illud apostoli. **Omnia** in gloriā
dei facite. **Actu** videlicet aut habitu. **Sic**
rursus illud magistrale. **Qui** bene viuūt
semp orat. **Docet** qui nō apponit in ora-
tione sua peccatū mortale. illa semp est cō-
tinua / vel actu vel habitu vel virtute.

Sloq̄mur proinde de opibus priui-
legiatis / intelligere facile est ex docto-
rū traditōib; q̄ntū vel quē ad modū illa de
se valeāt ad satisfactōes. **Credendū** est pla-
ne q̄ eucharistie sacm cōtinet in se pleni-
tudinē oīs grē & meriti spūalis / nihilomi-
nus q̄ ad satisfactōes p̄reatib; culpaz / cō-
stituit hoc sacramētū deus in nūero pon-
dere et mensura. ita vt sit valoris finiti / si-
nitum vero in plures p̄es diuisum / resul-
tat min⁹ pro multis q̄ si cōferret in vnum.
exemplū iam datū est.

• Ec • 5 •

De oratione.

Hic de indulgentijs put sunt satisfactorie. Sic de alijs iudicandū censemus semp presupposita circumstantiarum aliarū paritate. Sic in sacramento penitentie/ dat gratia. et dimittit. vel omnis tollitur pena/ virtute sacerdotalis absolutionis/ si nō affuerit obex vel fictio. Insuper tradit sanctus thomas q̄ est efficax. ita sacramentū penitentie in fide accedēte/ q̄ recedente fictōe absolutio sacramentalis fortis effectū suū. ita vt nō oporteat iterū peccata confessā iterare vel repetere. proportionabiliter ad dicta doctorū de illo q̄ baptisatur dū manet in actuali volūrate peccandi. qua cessante/ recipit baptismi effectum. Hec opinio et si nō tenet cōmunitē a doctorib⁹ et eget resolutione maiori. fauet nihilomin⁹ plurimū fragilitati nostrae et diuine pietati/ eo q̄ vix sine fictōnis alicuius admixtione/ confitemur.

Quisquis tu tandem es/ ordinatus ad orandū/ nedū pro te sed etiā pro ceteris/ poteris in ipsa meditatōe tua discutere que dicta sunt/ vt ab obligatōe tua. te apud deū et homines dissoluas. Nihilomin⁹ si quid in me consiliū est/ noli nimīū scrupulosus esse circa tue oratōnis numerū pondus vel mensurā. Committe totū istud deo. qui tribus digitis potētē sapientie et clemētie appendit molē terre. q̄ numerat mltitudinē stellarū et omīb⁹ eis nominat vocat. qui numerū scit arene maris. **D**ic ipsi tota spei fiducia Debitor sum pat noster supra q̄s possit exiguitas mea soluere. Debitor quia me creasti Debitor q̄ immemor tui. vicij me sordidās p̄tra tua precepta et tamē mihi parcens peccantem nō damnasti Debitor itē p̄ proximis quia de labore manū suarū de sudore vultus sui comedo panē in abūdantia Debitor carni mee et sanguini Debitor oratib⁹ p̄ me. Debitor laps⁹ p̄ me. Et ita de relijs absq̄ numero. Tot igit̄ pressus extractoribus quid agam. quo me verā. domie vim patior r̄nde pro me. S; qd̄ respondebis mihi/ recte proxijs si diuidas vnicuiq̄ illud quātulūcunq̄ suffragiorū. qd̄ offerre paup̄cula mea p̄r. que quāta sit sol⁹ vides. **N**olo calculū ponere cū singulis primis et benefactorib⁹ meis Tu pro parte tua recipias missam istā/ tu oratiōem tu bonū opus alterū. Tu sapientissime meritozū/ et suffragiorū ponderator deus/ distribue

singulis prout vnicuiq̄ opus est ad vtilitatem suam et liberatōem meā. Exemplū in ciuilib⁹ applico mihi. Debitor itaq̄ non habēs vnde soluat creditorib⁹ suis. solet vel cogit̄ cedere omībus bonis suis/ tam habitis q̄ habituris/ retenta necessitate vict⁹ sui/ prout ordinaverit iudex siue ad uocatus suus. Ita de spūalibus cedo coram te dñe et pie deus. **S**ed ad alios redeo. Legim⁹ in vitaspatri q̄ matrona quidam romana nomine Helania/ visitans heremitas in egipto/ obtulit vni trecetos solidos distribuendos in elemosinas fratru. Sed ille nec oculos quidē extulit ad eam. sed sacculū iussit nuru suo reponi iuxta se. Quod mulier attendens/ indigne se rebat. q̄ illaudata remanere ait. Pat aspice. naz trecenti sunt solidi. Recte inq̄t ille hec insinuares o mulier/ si id vel mihi vel hominib⁹ tribueres. Cum vero tu deo tradis hāc oblationē. superflūū est q̄rere nūmerationē. quoniā ipsi q̄ numerat multitudinē stellarū et ei sapientie nō est numer⁹.

Hominib⁹ spūalib⁹ vt talia intelligāt possunt facilius inculcari/ sed aialibus qui nō sapiūt ea que sunt dei/ nisi p̄ comparatōem ad sua carnalia/ maior hic labor est. **P**onam⁹ tamē pro vtriusq̄ pro carnalibus et spūalib⁹. pauculas p̄sideratōes. **E**t dicam⁹ pro p̄ia. Et glorie celestis premiū cēntiale sicut excedit in valore liberatōez q̄ntalibet tp̄alis pene. sic meritū talis premiū/ liberatōne quantalibet excedit hmōi pene. **H**oc dicit̄ aduersus carnales qui nihil vidētur in suis donatōnibus seu petitionib⁹ aliud magis attendere/ q̄ modū recompensatōnis satisfactorie. Alioquin non ita vellent (vt sic dicamus) ipsi mercari. de numero scilz missarum a quocūq̄ dicātur. de numero psalmozū et similitū. Quoniā potest aliunde fieri/ vt p̄ modum meritoze actōis vel etiam liberalis impetratōnis per homines viuentes in fide spe et caritate. amplius et longe dignior potest remuneratio cōquiri/ nedum pro glorie celestis adeptione/ sed etiā pro penarū quibus obnoxij sunt liberatione. **E**t enim quis nesciat sanctos et sanctas quozum statui repugnat actio satisfactoria/ plus sepe nobis peccatoribus impetrare deuenia. plus de indulgentia a pena et a culpa/ quam faciat nostra viatorum quantalibet afflictio. **H**oc in

parabola vinee notauit xps qui venientes
ultimo cu sine spe mercedis illis agebant/
remunerauit vt primos diurno pductos
denario

Adamus p altera consideratōe q pi-
culosum est / r stultū / r de symoniaca
pauitate uehemēter suspectū. tam in dan-
tibus q̄ in recipiētibus / coartare / limita-
re suas oratōes aut suffragia / ad aliaz vel
ad illam dūtaxat psonam / dum dat aliq̄
emolimentū tempale. aut sic dicēdo vlt in /
tendēdo / q̄ huius misse suffragiū vel hec
oratio vel aliud / valeat solū tali / Stud pla-
nelicitū nō est neq̄ potest fieri neq̄ debet
quoniā vere enūciauit q̄ dicit. **P**articeps
ego sum omniū timentū te r custodienti-
um mandata tua. **C**on sup ad hūc mō con-
sideratiōi nostre. q̄ piculosum r stultū est
homi semet ad suffragia alijs ferēda obli-
gari / recipe tempalia pro se / vltra sustenta-
tōem honestā sui status prout sapiens ius-
dicabit **T**rac̄ sicut opus satisfactoriū nō
ualet tantū p multis sicut pyno vel pauc̄
sic nō potest talis eque satisficere p deletō-
ne reatus plurimoz / quē ad modū deleteret
reatū propriū vel paucorū. **H**inc est q̄ nō
absoluit dicendo missam vnā dum se ad
plures r pro pluribz obligauit. **N**isi forte
talis intercesserit obligatio. que discretōi
r bone fidei dicētis cōmissa sit / iuxta ne-
cessitatis aut pie vtilitatis qualitatē. **A**t /
redēdo q̄ obligat̄ ad duas missas modo
predicto / p̄t per alia suffragia facere cōpē-
latōnem pro se r suis. ita tamē q̄ bona fi-
des semp̄ assit. **E**t est bona fides fm **T**ul-
lium vnū ageret nō fingere aliud **V**el for-
te illō melius diceret̄ bona fide. aliq̄e qd̄
agere / dum facit illud qd̄ sibi recte vellet fi-
eri. aut qd̄ alijs pro quo fit / deberet recte
sibi fieri velle. **S**i cōmendantis sic legan-
tis intētio seruāda est. fiat tamen etiā hoc
vtiliter supioris prudētiorisq̄ psilio vel
assensu.

Hoc de q̄ oratōes p ecclesiā aut supio-
res impositae. sicut sunt bore canoni-
ce. sicut est penitētia imposita. sicut sunt
suffragia pro q̄bus dan̄ indulgentie. pl̄
(ceteris paribz) proficiūt q̄ peculiare in-
stitutiōes. **D**ebet autē indulgētie dari dis-
crete pro pia vtilitate ad ecclesie edificatō-
nem. ac recipi cū vera penitētia. p̄uenia
pura cōfessione sicut placet aliq̄bus. aut
saltē habita in pposito. alioquin. credens

aliter dare vel recipe decipit **D**eniq̄ ni-
hil post caritatē ita pficere videt̄ in oratō-
ne quantū orātis humilitas que nō in iu-
stificatiōibz suis p̄sternit se aū deū. q̄uis
intēdere iustificatiōi sue nō omittat. non
tamē in ea sed in liberalitate dei reponat
spem suā **D**ec autē hūilitas haberi putat̄
ab aliq̄bus tota facilitate. qz sic verbo. vel
oratiōe proficitur esse faciendū sub potē-
ti manu dei. sed eā in affectu trahere sum-
me difficultatis r soli diuini muneris ex-
periunt. qui supbā r stultā hūani cordis
presumptōez fatagūt euicere. **Q**uorū
pressa. quorū obruta pede sancte deuio-
tōis / resurgit ocuis pestis hec supbie. **N**e-
q̄ tamē efficacī ad normā humilitatis le-
gitimā venit / q̄ si accedit hō ad cor altū et
exaltet deus in cōsideratiōe iudicioz suo-
rū recogitādo q̄ terribilis est in cōsilijs su-
per filios hominū. qui cui vult miseret r
quē vult indurat. apud quē nemo scit an-
odio vel amore dign⁹ sit. **A**ttēde tu q̄ sup-
bis. qm̄ ex tua conditiōe totalr infect⁹ es
fili⁹ ire r massa peccati. **U**trū vero te tuus
creator r iudex relinquat vas in contumeliā
qd̄ p̄t ex iusticia. vel an efficiat vas in bo-
nozem pro sola miā / tu proz sus ignoras.
Ve autē tibi si te non purificauerit vsq̄ in
finē. si p iusticiā semota miā reipm̄ diuidi-
cet. etiā si quid gratie habes vel virtutis qd̄
pfecto nō a te sed ab ipso suscepisti. **N**oli
igit gloriari noli sup alios extolli. q̄ si tu
hec nō acceperis. q̄ si preterea nō inde gra-
uioz supplicio digne flagelland⁹ sis. si in-
grat⁹. si alioz contēptoz extiteris.

Ed redeam⁹ ad orōez. **R**efert seneca
regē antigonū r̄disse cuidā infime fortu-
ne hoīm dum peteret ab eo obulū. **N**on
debet inq̄t regem dare mun⁹ tam exigū.
Petiuit ciuitatē. r̄dit ipm̄ nō esse tanto
munere dirandū. cū tñ possert rex dare ci-
uitatē. r̄ ille vt paup obulū recipe. **T**en-
dit hec narratio. vt in om̄i petitiōe sim⁹
memores indignitatis nostre audeamus
tamē petere m̄gna. nō p recipiētis. s; p dos
nātis dei summa liberalitate. **H**uic in nitat̄
oportz / tota fide r fixa spe cardo desiderio
rum petitionūq̄ nrāz. qz verbum dei est.
miserere cui miserere. **P**ropter qd̄ for-
maz nobis orandi dedit. **D**imitte nobis
debita nostra sicut r nos di. de. nostris. **D**i-
mittim⁹ et nos debentibz nostris. sicut di-
mitti nobis volum⁹ r opram⁹. **V**olum⁹ as

De oratione

si recte volumus ita nobis debita dimitti primo. ut nō damnemur. dehinc ut punitione euadam. aut q̄ illā tpatam patientiāq̄ conditā habeam⁹ ad correctōem. nō ad deterioratōem nostrā. **V**elis ita de qlibet proximo tuo. alioq̄n time qd̄ dicitur. **E**t oratio eius fiat in peccatum. **E**t illud. **S**erue neq̄ nōne oportuit et te misereri cōserui tui. **F**acile enī dimittit oīa qui se mortis eterne debito re esvel scit aut formidat. **E**t ceterū plus in alienis q̄ tuis oratiōib⁹ fiduciā habet. caritatē habet. et dices ex sententia. **P**articeps ego sum oīm timentium te et custodientium mādara tuā. siue in celis siue in terra sunt. **C**ōstituas añ faciē consideratōis tue dū licet dū tps est miserendi. dū nō declinauit de⁹ in ira a te seruo suo. quoniā totus desiderabilis. totus amabilis est. nullo ad premiū. nullo ad supplicium habito respectu. qui carnalē qui ad se reflexū sapit amorē. dicitur cum **J**ob. **E**tiam si me occiderit. tamē in ipso sperabo. **S**ic erit orō pura sic digna diuino conspectu. sic diliges deū et teipm̄ propter deum. :-

Hec interim habui que de oratōis ualorē sub aspectu multiplici differere. quā expediēt⁹ est corde puro simpliciq̄ frequētare iugiter/absq̄ vlla (vt expressus est) intermissiōe/q̄ curiosa scrupulositate uelle digitis (vt dicit) appendere cā. quā uis et hec doctrinalis inq̄sitiō/nō sit oīno fructu carēs. **I**nuenit in ea p̄cipue. ne in tantis obligatiōib⁹ orationū pro alienis se quis inuoluat. ut inde t̄pale subsidium subsequat. neq̄ tanq̄ p̄ precio qd̄ est sacrilegū symoniē. neq̄ tanq̄ p̄ sustentatōne sua plus debito. qd̄ ad auariciā pertinet. et turpē questū quis notare. **S**it pietas aliene miserie. sit ipsa caritas. sit deuotio. sit amicitie grata uicissitudo. sit zelus aīarum. sit eterne uite retributio. sit allocutōnis diuine dulcedo. dignitasq̄/precipiū sit motiū oratōis tue. :-

¶ Tercia pars.

Descendam⁹ consequenter ad p̄dicta tres casus aliquos. qm̄ sermones uniuersales in moralib⁹ (dicente **A**risto. et teste experientia) minus p̄sunt aut erudiūt. quē admodū videre est in p̄ceptis medicine. **N**eq̄ tamen oportet tentare de singulis particularib⁹ qm̄ infinita sunt. et

ideo nec differere necesse. **E**t in primis sicut directio cordis tendit et terminat in deum. sic et ab eodē habet ortū. **A**udi **J**eremiā. **S**cio dñe quia nō est hoīs uia eius. nec yri est ut ambulet et dirigat gressus suos. **H**inc vnus sanctorū. **P**ete (inq̄t a deo filiū suū instruens) ut uias tuas dirigat. **N**ec igit̄ petitiō qm̄ similr̄ dirigit h̄ a deo orabat p̄ph̄a. **D**irigat dñe oratio mea sic incēsum in cōspectu tuo. **Q**uā directiōnis necessitatē attendēs p̄beta tribuit illam deo dicens. **C**ōfitebor tibi dñe in directiōne cordis. **E**t igit̄ scitū dignū/que sit illa oratōis licet incēsum/directiō. **E**t uide tur q̄ sit intentiō cordis in deū uel erga deū. que intentiō dum manet recta et imp̄urbata sicut uirgula sumi incēsi sursum tendētis/ tūc est oratio recta. dum uero per irruentiū fantasiarū et cogitationū uent⁹ per obscura et depressa desideriorū sensuum nubila/ agitat rumpit dissipatur. et cadat a rectitudine necesse est. **N**ihilomin⁹ interruptio talis nō semp est uiciosa. uel cursus penitus in deū oratōis impeditia. **U**nde potest sub distinctiōe fieri sermo de intentiōne que requiritur et sufficit in oratione. **U**el sub alio forte nomine cōmuniori de attentōne uocalis uidelicet orationis. ut in prolatiōne hymnorū cantico rū et horarū canonicarū. **N**ec enī questio diurnū cedit in ysum. :-

Et itaq̄ multiplex attentio sine intētionis cordialis directiō. una actualis. alia habitualis. alia quasi media scilicet uirtualis. **R**ursus harū quelibz diuidit̄. quoniā alia fert in solas uoces et uerba. **A**lia in uerborū significatiōnes. **A**lia nec uerborū formas nec significatiōnes attendit. s̄ in affect⁹ aliquos circa celestia et diuina trāsit. et hoc siue in bonos uel i uiciosos et malos. **D**icit̄ iuxta hoc p̄rio. q̄ attentio actualis ad uerborū significatiōnes/non requirit̄ ad oratōis directiōem. **P**erspiciū sit hoc in laicis dicentibus uel audiētibus ea quorū significatiōes penitus ignorāt. ut sunt septē psalmi et missa. **D**icit̄ consequenter q̄ actualis attentio circa uoces oratōis et uerba. nō semp requirit̄ ad orōnis directiōnem debitā/ aut ad sufficientē cōtinuatōem. alioq̄n nulla esset in uia aut uix esset oratō nō discōtinuata. **E**xemplū legimus de quodā. q̄ uolēs rusticū puincere de cordis instabilitate dū sit

oratio. nā ille deuotū se simulabat et atten-
tum pollicetur est se daturū sibi a finitū si pos-
set orationem dñicam nihil aliud actualit
cogitās pficere, Qui mor vt ad orōem di-
uertit/securo de asini lycro/ cepit distrahi
in hanc cogitatonem si sellā habitur erat
cum asino, Qui tandē ad serediēs et fere/
darguens/ in stabilitatē sui cordis confes-
sus est. Exemplū aliud est de pegrinatōis
cōtinuatōne. que nō requirit assiduā passu-
um suorū dinumeratōnem neq; termini
quo pueniendū est actualē recogitatonem,
Addit q; stat oratōem sicut et pegrinatōez
discōtinuari quo ad eē naturale que cōti-
nua tamē erit in suo morali eē. sicut et ecō-
tra. prout statim deducet.

De habituali attentōe ampli^o loqua-
mur q; illa videlz nō semp sufficit ad
cōtinuatōem oratōis cōseruandā. Stat
enī aliq; esse/ q; iam mltō tempē pposuit
actuali/ et habituali retinet in animo. di-
cere septē psalmos integralit et attēte. qui
vel nō dicit illos vel interruptissime dicit.
tali interruptōe que dicitur morali oratōis
vnitati. **H**abet itaq; quelibet actio mor-
ralis/suāz cōtinuatōz moralē. quare cir-
cūstantie ad bonitatē morz req;site sunt
apposite et retēte in hmōi actōe. Dū autē
appositū circūstantia mala. moribz cōtra-
ria. quāuis maneat eadē actio in esse suo
naturali sicut est idē mor^o in pegrinando
variā tamē in esse morali. vt si q; motuz
pegrinatōis cōtinuet ppter auariciā et ra-
pinā aut libidinis expletōem. Si vero in
orōis voce/appositū circūstantiā attentio-
ni debite cōtrariā et incōpossibile scienter
cum pposito et assensu deliberato. tunc est
discōtinuatō moralis. secus si nesciēter et
inaduertēter hoc fuerit factū iudicabitur

Reterea dicim^o q; virtualis attentio
seu cordis directio nō interrupta de-
liberate p actualē attentōem sibi moralit
contrariā/sufficit vt oratio dicat cōtinua
in esse morali vel moraliter. et si nō semper
naturaliter vel in esse naturali. Est autem
virtualis attentio quā genuit actualis. q;
transcūte/remanet eius virt^o in corde orā-
tis. que sezy virtus. orōem sufficit cōtinua/
re etiā vbi cor euagat actualiter et inaduer-
tenter circa cetera multa. **E**xperimur hec
nedum quotidie sed in omni fere hora vel
momento. **E**xemplū naturale est in iactu
sagitte que mouet post quietē sagittantis

et nauis cessantib; nauis. Immo sic ha-
bet omnis ars perfecte habituata/ q; frequen-
ter in actione sua nequaquā deliberat. Do-
cent hoc cithariste scriptores. et mechani-
ci ali; fere omnes.

Alicimus consequēter doctrinā vti-
lem ex pmissis. Quisquis orat voca-
liter oratōnez quā tenet exoluere (quia de
volūtarijs nō oportet repetitionē fieri.)
si pcepit orans q; euagat/ nec attendit ad
verbū vel ad sententiā si facit hoc ex inad-
uertentia et displicet sibi dum aduertit. ne
quaquā dicēd^o est interrumpere orationē nec
ad iterationē obligat. immo staret reitera-
tionē talem frequēter fieri nedū supvacua
am. sed et nociua. p;cipue si in conuētib;
laborat. vbi societate quib; esset offendi-
culosum iuuare tenet. **N**ecq; debet faci-
les sup huiusmōi inaduertētia et obliuio
nescrupulos sibi formare. alioq; nūq;
potest cor suū quietare. quia nitit ad ipos-
sibile sibi p naturā vel ppletionē. vel con-
suetudinē vel fantasie turbationē. que nū-
q; potest (sicut tradūt medici) quiescere. si
cut nec aer vel mare dum agitatur assidui-
tate ventorū requiescūt. Addunt aliqui ra-
tionē dicentes. Simile est in natura. que
sicut nouas semper deproperat edere for-
mas naturales in materia. sic eadez a cele-
stibus influentijs et intelligētias/ nouas
ingiter formas intentōnales agit ac re-
nouat in organis sensuum interiorū. que
sunt sensus cōmunis et fantasiaz estimati-
uā. que in speculi similitudinē recipiūt ir-
radiatōnes corporū superiorū. (vt vo-
lunt aliqui) intelligētariū. **A**t tamen quā-
tum et quousq; dictū hoc veritatem habe-
at. maiore requirit inuestigationē. **D**ua/
cunq; autē ex causa proueniat. nos experi-
mento cōtinuo cernimus et sentim^o. hanc
euagatōnis necessitatē. quā si toleramus
inuiti/ nec sentiēdo consentim^o. securi su-
mus a peccato mortali; venialia vero om-
nia quis euaserit.

Autem deliberato cōsensu rum-
pimus attentōnem actualem in
oratione. scilicet eam suspenden-
do/ quousq; cessauerit actualis euagatio
vel attentio circa alia quod fieri sepe pro-
dest et salubriter consultitur. presertim dum
homo orat solus. vel cum illo qui eius
moram seu discōtinuatōem tolerare pa-
ratus est. **E**xemplum. dum sentit aliquis

De oratione

in orando. vehementer tractum cogitationis bonae honeste sicut predicationis faciende. aut dum exteri? inquirat ab altero aliquo super responsione sibi facienda/sive dum rei domestice vel officii propriis imminet? et vel trahit comoditas. ut eide? protinus intendat. Potest oras in his et similibus causis vel causis. orationem verbalem intermittere. aliquando diutius. aliquando brevius. et redire postmodum ad continuationem. absque ulla precedentium iteratione verborum. quia scilicet interruptione actus naturalis. moralis continuatione certa manet. neque fructum orationis proorsus auferat vel meritum. Porro si quis orationem agere debeat in consilio sicut in ecclesia fit. non suppetit talis interruptio actualis libertas. quoniam non ita redire potest ad passum quem deseruit resumendum. Sufficit tamen in casibus multis bona quedam pia causa. que non iteranda esse que fuerunt omissa satis excusat. Et si unum aut duos vel tres versus alicui? psalmi dimiserit. si resumere voluerit. undecumque turbabit in alijs continuationibus. Et ideo est consultius. cum quadam cordis penitentia ulterius progredi. Hoc specialiter observandum videtur apud religiosos que superiores eorum. talem eis indulgentiam concederet. immo suaderet. ne iterationem faceret talem. que eorum orationem magis turbaret quam sua resumptio sollicitas et anxiosa pficeret. qua data indulgentia. nulla sit transgressio. Ad dedito que non oportet in foro penitentiali dare formale illius quod omissum est repetitorem. ut primam pro prima. tertiam pro tertiam. sed sufficit que aliquid equalens iniungat. Ad dedito preterea que non leuiter debet oras formare sibi scrupulos super oblivione illorum que protulit aut proferre debuit. quoniam memoria et reminiscencia non cadunt nisi super illa que per reflexionem super actus nostros vel cogitationes considerauimus. quales reflexiones non sunt continue. nec ut fiat necesse est. Sufficit igitur ad generationem sibi unicuique faciendam. probabilis pictura. **O**ratione denique si quis illam dum tractat que sub precepto cadit. scienter interruptit. per actualem attentionem ad alia. et euagationem orationis attentioni contrariam scienter et cum proposito. Sic que aduerterit huiusmodi distractorem. et eam non curat repellere. sed vult progredi in orationem. talis vel peccat. vel resumere debet illud quod in tali voluntaria distractione prolatum est.

Nihilominus attendendum videtur in casibus nonnullis. que non oportet orantem semper conari tota sollicitudine continere cor suum infra verba et sensum vocalis orationis. quin tolerari possit euagatio quedam. seu potius cordis laxatio. sine forti conatu repressionis cogitationum. nunc hac nunc illac fluctuantium. Et hoc vel propter lassitudinem nature. et cerebri quadam turbationem. vel propter cursum velocem orationis. vel quia de sensu verborum illorum forte difficile est. apud purissimos theologos nihil intelligitur vel minus quam continent. **S**unt qui pambulando sunt minus grauari vel desides in oratione regulari. tamen obtrieri et contineri potest stabilitas cordis in orationis attentione. stando vel sedendo. vel aliter honeste quiescendo. quam corpus agitando.

Superest. vide

Superest. vide de attentione que fit in affectu ad deum vel ad spiritualia aliqua. qualia non significant verba orationis que proferuntur. **I**ngert quippe scrupulum apud nonnullos dictum Bernar. super cantica. ubi prohibere videtur. attentionem qualem ad alia quam ad orationis significata et verba. etiam si salutaria videantur. sicut exemplum dat de recogitatione sermonum suorum. Et addit que motus debitor est omnium verborum orationis que dicuntur vel cantantur siue a sua siue ab altera parte. **V**identur hoc alij dicere sub alijs verbis. volentes que actualis attentio. coartetur infra terminos et limites orationis que dicitur. ut si dicatur Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum. hoc et non aliud cogitur. **E**t quauis multa sint in psalmis que nullam videntur habere connectionem aut appropriationem ad orationis materiam nihilominus ostendit. **D**ugo de sancto Victo. in tractatu suo de oratione. compendiosissime sententiosissime composito. modos quibus omnia trahantur ad orationis formam et modum. sed non omnium est doctrina hanc pro parte in practica deducere. **U**t hanc inquisitionem determinatio difficultate habet plurimam propter diversos orantium mores. **E**t ne quilibet usurpare sibi vellet per regula generali. illud quod variis habet exitus. duz alij faciunt et facere possunt merito. id quod apud alios in demeritum caderet siue in detrimentum. **V**ide pro dicto. que cor assuetum et affectum

per cōtemplatiōz p̄t in alia sursum rapi sta
 re vel versari. q̄sonat orōis sensus vel v̄ba,
Lum enī finis virtus orōis sit in eleua-
 tione mentis in deū p̄ p̄ium z humilē affe-
 ctum. quisq̄s in hoc stat vel versat/fructū
 adipiscit orōnis. ita tamen. vt dū vocalis
 oratio data sub preceptōe/ illa nō omitta-
 tur. aut nō contēnat ab alio plata audiri;
Si vero nō imminet tale preceptū vocis
 exterioris salubrius aliq̄n dimittit verba;
 lis orō q̄ profert. Aliq̄n in quā. qm̄ potest
 humilitas loquet̄s z verboz sacramentū
 supplere minoratōem in orōtis affectu. z
 neminis assuescat aliq̄s orōnem refugere
 vel horreze vocalē. vel in labore tali satisf-
 factōem penale exoluat. seu penitentialē.
Quidem p̄terea/ quēadmoduz plimos
 quos euagatio cogitatōnū passim occur-
 rentium sine lege et ordine. nō impedit ex-
 toto/ quin facilliter z cito cū dant operā se
 recolligendi/ redeant ad recogitandū illa
 que vox oratōnis exprimit. ita q̄ cito cor-
 sic diuertēs a se. cito rursus ad se reuertit̄.
Sic longe facillius z diuini/ mēs assueta
 cōtēplationi/ p̄t p̄ diuersa p̄spiciendo q̄
 quaueris; se circūferre. nūc in celo sursum.
 nunc in terra deorsum. velut in luce clara
 positū cor ipsi. Sic nihilomin⁹ reuersio
 cum omī facilitate in ea ipsa que p̄nūcia
 ta sunt aut que dicunt attendēda.
Sunt alia duo. vñū bonū. malū alte-
 rū. que cor impediūt ne dirigat actu-
 alis attentio vel intentio sua. sup oratōis
 sensum vel verba. Vñū est meditatio. z hec
 quidē in se est bona qm̄ circa bona versat̄.
 alioq̄n nō esset meditatio. sed mendax z cu-
 riosa p̄scrutatio. Aliud est fortis habitua-
 tio. que versat̄ circa res aliquas terrenas
 inutiles vel nociuas cogitando. vt philo-
 captus cogitat de amica. auarus de lucro
 vel damno. iracund⁹ de vindicta. et ita de
De secūdis istis/ nō oportet (reliquis
 ret dubitare quin impedimentū plu-
 rimū afferat ad orōnis attentōnem/ talis
 habituatio. ita vt q̄nq̄s nedum vnius psal-
 mi versus/ sed totus psalmus/ imo vnius
 bore spaciū que decātat velut in obliuio
 ne deponit. que tñ obliuio vel euagatio si
 nō placeat. dū animaduertit. sed vinci q̄
 ritur in reliquis/ nō obligat obaudis/ ad
 reiteratiōes faciendā de necessitate. quam-
 uis absq̄ peccato non fuerit. Non enī ca-
 dit preceptū ecclesie super oratōne vocali

q̄ fiat cū actuali attentōne. neq̄ de ea iu-
 dicat. sicut nec obligat eā fieri ex caritate.
Oportet etiā q̄ deliberato z perfecto con-
 sensu non interrūpatur moraliter vocalis
 oratio. que data est sub precepto.

Porro de meditatiōne que est fortis z
 rehemens cordis attēto ad aliquid
 inueniendū. difficilius est diffinitive loq̄
 z vniuersaliter. An videlicet meditatio cele-
 stiū bonoz sine donoz. sit voluntarie ad-
 mittenda/ dū vocaliter orandū est. **A**t ex-
 emplī gratia. dicat aliq̄s. Dñe ne in furo-
 re tuo arguas me / neq̄ in ira tua corripis
 as me. **D**iserere mei dñe qm̄ infirm⁹ sum.
Et occurret sibi in mētem/ triplex iudici-
 um dei. vñū in inferno. aliud in purgato-
 rio. aliud in hoc mundo. **E**t trahet ipsuz
 meditatio/ fortiter et voluntarie et studio-
 se. quatin⁹ possit fm̄ hec tria. duci in affe-
 ctum cordis. horrendo iudiciū inferni. ti-
 mendo iudiciū purgatorij. querēdo iu-
 diciū in hoc mundo fm̄ misericordiā dei
 dicē. **F**ac mecum fm̄ misericordiā tuā do-
 minē. z fm̄ iudiciū diligentū nomē tuuz.
Querim⁹ si talis immoratio fieri possit/
 aut aliquādo debeat voluntarie/ tempore
 orōnis debite. **N**am si fiat inaduertēter et
 absq̄ consensu deliberato/ constat q̄ non
 obligat ad reiteratiōnem. z min⁹ q̄ viciosa
 habituatio. **E**t ideo apparet mihi et vi-
 detur tutius esse/ attentis attendendis/ q̄
 huiusmodi meditatio voluntaria non de-
 beat admitti tempore oratōis debite. sed vel
 deseri. vel in aliud tempus reseruari.

Quocirca visum est aliquibus q̄ mul-
 tiplicatio/ tanta orationū vocalium/ qua-
 lis obseruatur in multis religionib⁹. mi-
 rabiliter impedit a perfectōnis inquisitō-
 ne. que perducit ad cōtēplatiōnem de cō-
 muni lege necessariā. quoniam sicut cogi-
 tatio vertitur in meditatiōnem per fortē z
 rehemētē cordis applicatiōnem ad ali-
 quid vñū. sic fit meditatio tandem con-
 templatō per habituatiōnem radicātam
 et multiplicatā. **S**ed qui potest capere
 capiat. **S**unt itaq̄ rarissimi valde inter
 homines tam religiosos q̄ seculares/ pre-
 cipue in adolescentia z iuuentute/ idonei
 ad cōtēplatiōnis adeptōnem. **P**ropte-
 rea sancti patres/ videntes imperfectū no-
 strū z attendētes q̄ difficile est ocio bñ vti.
 voluerūt occupatōz bonā dare hoib⁹ suis.
 fecerūt hoc in orationib⁹ z canticis mult⁹

